

ВЕЛИМИР ПЕТРОВ
ЧЕШИТИТЕ ОТ МОЯ ГРАД

chitanka.info

Община Хасково, Академия „Каунь“ и КДК Хасково обявяват Литературен конкурс за хумористично произведение — стихотворение, фейлетон, разказ до 30 реда и карикатура (А4) на тема „Чешитите от моя град“.

Творбите се приемат до 15 август на адрес: 6300 Хасково, п.к. 52; или имейл haskovskikaun@abv.bg.

Наградите ще бъдат връчени на 9 септември 2006 г. в Хасково.

Горният текст е пред мене; меракът да взема награда, че да почерпя по случая — е на лице; остава да свърша само техническата работа — да напиша или нарисувам каквото там се изисква; за моите неограничени възможности — колко му е!

Първо научният подход, да си нямаме това-онова:

Справка: *Български тълковен речник: Чешит — м. (пер.-тур.) нар. 1. — Вид стока; артикул. 2. прен. — Особен, своеобразен човек; оригинал.*

Разсъждение: Не ще да е първото; как Ви се струва: *Стоките (артикулите) от моя град...* Тъпо! И в Русе и в Хасково стоките-артикулите са *еднааа стокааа!* — скъпи и некачествени. И десет конкурса да им спретнеш — все тая! Сега не е като едно време — през миналия век ЦК на БКП куткудяка, куткудяка и снесе *Пленум за Качеството* и там единодушно решиха: *От понеделник всички стоки да са само на световно ниво!...* Какво стана ли? Не помня, то беше през миналия век...

Да проверим второто значение: *Особените, своеобразните човеци, оригиналите... от моя град, сиреч — Русе...*; това по-бива! Значи: Литературен конкурс за хумористично произведение — стихотворение, фейлетон, разказ до 30 реда и карикатура (А4)... Виж ти! Фейлетонът и стихотворението може да са колкото си искаш дълги — например от Русе до Хасково, а разказът само до 30 реда! Че то, само докато ги изброя чешитите и трийсетте реда току хвъркнали... Разказът ще отпадне; ще отупам един фейлетон, с думички колкото си му трябват — да се разгърна като хората.

Чешитите от моя град — значи не става дума за един, а за всичките... ами ако пропусна някой... дали има някой да ги знае колко са... сложна задача!

Русе е голям град, с богато минало и настояще; дай Боже — и бъдеще; какво ли няма в него — и хубостите му много; и

нормалностите му много; и дивотиите му много; чешитите — тоже!

От къде да започне човек — най-демократичен е случайният подбор; аз ще казвам азбуката на ум, Вие ще ме стопирате.

Започвам: — А... Стоп! Пъ! Я да видим — Пъ... А... Пантеон! В Русе има *Пантеон на възрожденците*; дали има чешити между тях? Не може да няма — сигурно е пълен с разни чешити — особени, своеобразни, оригинални; нали са *революционери*!

Митхад паша е бил умен и хитър държавник — за каузата на султанството. И той чешит — масон; дал равни права на българи и турци, признали върховната власт на падишаха. Данъците еднакви, местата по чаршията за дюгени равни за всички, вилаетският вестник се списвал на турски и български. Целта — постепенно претапяне на българското население. Коварна политика.

Нормалните хора слагат ли си главата в торбата? Трябва да си голям чешит, та да зарежеш кроткото съществуване, занаятчийството, търговийката, семейният уют и да тръгнеш да сваляш царщината, както си го тълкували нашите чорбаджии.

Голям чешит и добър познат на баща ми бил Панайот Хитов, починал през 1918 година на 88 години в Русе. Много е казано за геройствата и чешитлъците му. Раковски го обявява за Главен български войвода; в четите му са били хайдутите Хаджи Димитър и Дядо Желю; знаменосец му е бил Левски. Бил е стратег — не подлагал четниците на излишни рискове. Винаги носел торба пари и подкупвал, кога може, засадите, та прекарвал непокътнати четите си до където трябва — да хвърли всички сили в боя. За съмнителни начинания отказвал воеводство. Така отказал на Ботев да води четата, под предлог, че имал дерт — таман купил и щял да сади 4000 лозови пръчки лозя в Банат. И външно бил голям чешит: силяха му (кожения пояс) бил набучкан с цяла колекция ценни оръжия, като музейна витрина, бая тежали. А мустаците му — страховити, по на лакет стърчали встрани, пресукани и крепени с разни конструкции, обилно навосъчени. Като го гледам по снимките, ми прилича на дреднаут — тежко въоръжен военен кораб, настръхнал от далекобойни оръдия. На стари години, вместо да се радва на признанието на потомците, се опълчил срещу режима на Стамболов и бил хвърлен в затвора. Не търпял неправди. Чешит и половина!

Изглежда чешитлъкът се предава по наследство, щото внук му — д-р Панайот (Ото) Хитов, известен венеролог, учил във Виена, заедно с майка си на девети септември четирийсет и четвърта, в знак на протест, заковали прозорците на представителната им семейна къща в центъра на Русе с тежките капаци-жалузи, за да ги отворят *само когато комунистите паднат от власт*. И така стана — малко късничко, ама Ото дочака. Беше и музиколог, и меломан. От съседната Музикална гимназия преподавателите идваха да се допитват по какви ли не проблеми и засукани професионализми. От чути два-три такта знаеше кое е произведението, от кого е, кога, къде и от кого е изпълнено... Беше бонвиван, събираше разнородни тайфи, попийваха (и аз съм попийвал) и скъса с ергенлъка чак на края на дните си, по битови причини. Чешит!

Да се върна към обитателите на Пантеона:

Например Захари Стоянов (Джендо Стоянов Джедев). Член на Русенския революционен комитет, чиновник по Баронхиршовата железница. Участва в Старозагорското въстание. Един от апостолите на IV революционен Пловдивски окръг по време на Априлското въстание. След разгрома на въстанието е затворен в Пловдив. Бяга! Нелегално отива в освободено Търново. Член на окръжния съд в Търново. Секретар на Апелационния съд и съдебен следовател в окръжния съд в Русе. Служи в Дирекцията на правосъдието на Източна Румелия. Оглавява БТЦРК, който организира съединението на Източна Румелия с Княжеството. 1886 е в София — народен представител в Народното събрание, Подпредседател и Председател на НС (1888–1889). Огромно белетристично и биографично творчество; само *Записки по българските въстания* да бяха... И всичко това за 39 години шеметно и бързо изживян живот. Когато прехвърляха мощите му от поцинкования херметичен ковчег в Пантеона, ги изследваха и откриха причината за тайнствената му и ненавременна смърт по време на депутациите му в чужбинско и по-специално в Париж. За икономисване на държавни средства (почти като сегашните ни депутати!) от дневни, си похапвал само сухари и пастърмица, които си носел в багажа и починал от... хроничен запек. Виж — сегашните депутати, с депутатските кюфтета и коктейлите с чер хайвер и шампанско, не ги грози такава нелепа смърт. Да се смееш ли, да плачеш ли! Това ако не е чешит и отгоре! Бил смугъл и при хайки, като

комита и апостол, *се преправял на циганин и винаги му минавал номера*. Дори Баба Тонка не харесвала боята му, като зет от дъщеря и Анастасия. То коя ли тъща харесва зет си, знам от собствен опит. *Този ли циганин си хареса, ма дъще* — я корила тя.

Самата Баба Тонка била голям чешит, нестандартна. Мъжкарана. Родена в село Червен, уж от богат джинс — баща овчар с многобройни стада, а злите езици говорили, че... *е ходила на школо само три дни, през които будната българка с природен ум научила да пише саде една буква*. За сметка на това знаела отлично турски език. След Освобождението злословили, че уж неграмотна, а Русенската елитна девическа гимназия е кръстена на нейно име. За свободното и държание момците се заканвали да намажат портите и с катран. За да им върне, тя се облякла в сейменски дрехи, взети от баща и от познат, заедно с пищови и ятагани. Въоръжена до зъби се появила на една седянка и разпердушинила момците. Любимият и израз бил: *Не го бива ни за Хаджи Яковото лайно!* Заради делото е трябвало да се представя за не каквато е и да търпи обиди от свои и чужди. Голяма част от парите на мъжът и — търговец, отишли за комитетски разходи. В къщата и Ангел Кънчев основал най-големия за вътрешността на страната таен революционен комитет. Според „Немили недраги“ на дядо Вазов, Левски често отсядъл при нея и синовете и. Била серт, командаджийка, каквото си наумяла го сторвала. И българи и турци се съобразявали с нея — как го правела, само тя си знаела. Пеела и танцувала на заптиетата, поила ги с *Бяла Рада* — ракия и *Червен Герги* — вино; правела го артистично, отвличала им вниманието, докато хъшовете се измъквали невредими. От пет сина и две дъщери, за Делото дала четирима сина и една дъщеря. Двама загиват през 1867, двама се връщат от заточение в Диарбекир след Освобождението.

Единият *се преправял на артист* като нея — Атанас Барабата; *имитирал чалнат* и минавал през завардени места необезпокояван. Когато Ангел Кънчев се самоубил на Русенското пристанище, някои комити били в зандана, зорко охраняван; Барабата се мотал под отдушника на килията и си каканижел ... *Ангелчо се уби, Ангелчо се уби...* Предал новината.

Съседът ни Никола Обретенов живя до 1939 година. Наверно е чакал да се родя аз. Баща ми често се конущисвал с него. Дядо Колю се припичал на малко столче пред портата на къщата, която построил

след Освобождението, сега *Музей Баба Тонка* и обичал да разказва. Бил сладкодумец. Пред портата му го чакали хора от цяла България, на никого не отказвал да разказва кое-как е било. Излизал с една тава, с черепа на Караджата, съхранен от баба Тонка. Имал тремор и черепът зловещо тракал докато говорел. През 1935-та издал спомени, които често разгръщам. Жива история. Описва и своята версия за последните часове на Ботев. Щото има и други версии — много хора изписаха котли с мастило да очернят този или онзи, в крайна сметка подложиха на съмнение святото име на Ботев. Докато Дядо Колю разказвал, все се намирал някой да пита *Кой уби Ботьова?* Дразнел се, стискал ядно уста и се прибирал ядосан. Казвал, че Ботев е знаме, като такъв да го запомнят! И да не си измислят глупости. И до ден днешен измислят. Тълпа чакала свещеника, дал последно причастие на Никола Обретенов — казал ли бил нещо пред лицето на смъртта. Не! Обърнал глава и отнесъл тайната, ако има такава, в гроба. Казват — конете на катафалката не искали да тръгнат; какво ли не опитали — не! Трябвало да я бутат на ръце.

Най-страшни от спомените му са последните редове, в които картинно описва съдбата на последните останали от ботевата чета. Как българите — селяни от Шипково, ги предавали, а турци ги приютявали и спасявали. Объркан свят! По този повод разказвал, как и през 1887-а, при кървавата разпра между русофоби и русофили в Силистра и Русе, а той — Околийски началник, си спасил кожата, като пак турчин табанжия (кожар) го крил дълго между волските и биволски кожи, които никой не смеел да доближи заради вонята им.

Ооо, за Никола Обретенов може да се напише цял том...

Сещам се за Филип Тотю (Тодор Тодоров Станчев) — Хвърковатия хайдутин. Прозвището му на турски било *Катил* — убиец; нещо като сегашните килъри. Не му е много чист косъма по тази част; лежал в румънските затвори с години, за убийства и грабежи, докато прегърнал революционните идеи. Турците треперели само като го видели и бягали панически. Има записани невероятни разкази на *уж-очевидци*:

Видели го, когато ядел печено ягне под зелено дърво, изгърмели отгоре му няколко пъти, а той пие червено вино

с голем котел, който вдигал с едната си ръка, и нищо не искал да знае. Най-последно, както си стоял, подхвъркнал от земята, достигнал до върха на високото дърво, откъснал едно клонче и пак се спуснал на местото си!

По друг повод:

Изпразни своята буйлия пушка при Върбовка, и после (след) два месеца време си кривеше вече калпака из ромънските волни кръчми, като че ли не бе ставало нищо.

Тия разкази са плод на вярването, че Филип Тотю е Хвъркат змей...

Ами... за кого по-напред от Великите ми съграждани да пиша. Щом са положени в Пантеона, значи са *Особени, Нестандартни и Оригинални — Чешити!*

Ще започна фейлетона и докдето стигне... поне до Хасково! То и там *сигурно* са едни чешити, щом са измислили такъв чешитски конкурс. Кой ли ще им уйдиса, освен такива чешити като мене!

Чешити от всички страни — съединявайте се!

Наздраве!

* * *

Допълнение: Сега, две години по-късно от написването на горния текст, който впрочем не достигна адреса си, така и подозирах — по причина на тяхна, хасковска, грешка в обявяване на регламента — текстът да е до трийсет реда и по-лековат откъм тълкуване на „чешити“. Та, две години по-късно — виждам, че винаги един и същ исторически материал може да се погледне от различни ъгли и да се провидят през историческата мъгла нови тълкувания. Сега нучих за себе си, то и преди имаше подозрения, че черепът на Караджата съхранен от Баба Тонка, не е истинският — не е Той! В науката няма

това-онова! Няма ли твърдо научно доказа-телство за нещо — значи не е то; докато се докаже.

Материалът беше отпечатан в Русе, във вестник УТРО, за Деня на Будителите и посрещнат с голям интерес.

* * *

Горният текст стана и повод за едно симпатично, задочно познанство с една нестандартна и на всичкото отгоре и талантлива, всестранно развита личност: Янко Митев — Kuklara, от Хасково. Той е пенкелер културтрегер на Хасково и съгражданите му само могат да се гордеят с него. Кукловод по професия, автор на пиеси, които сам поставя като режисьор, инициатор на градски мероприятия и прочие будителски дейности. Хасковски чешит! Все се каним да се срещнем на живо, но не би...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.